SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus son (5-jild)
2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5SI10Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY’ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o‘g‘li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo‘limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O‘ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo‘raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G‘aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo‘min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O‘roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko‘chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G‘aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog‘ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 10-maxsus son (noyabr, 2025). - 450 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat oʻgʻli
SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna
OʻZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING OʻRNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich
XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI........ 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich
AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOGʻLIQ TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon oʻgʻli
QOʻQON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MAʼLUMOTLAR (“TARIXI SHOHRUXIY” ASARI MISOLIDA) 38-41

Moʻminov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon
DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI OʻRNI........ 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud
ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI...... 56-59

Asadova Raʼno Baymanovna
OʻZBEKISTON VA HINDISTON OʻRTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Margʻuba
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI (1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna
SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI OʻZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuziyevich
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI GʻUZOR BEKLIGI AHOLISI TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror
THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN, AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

Qurbonov Abbos Shonazarovich
SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH:
YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR 89-93

Esanova Nilufar
CHET EL INVESTITSIYALARINING O'ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O'RNI:
XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL
(QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 94-97

Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich
"MAORIF VA O'QUTG'UCHI" JURNALI "MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?"
MAQOLASIDA O'ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA'LIM G'OYASINING DASTLABKI
NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA) 98-105

Ismatova Zulfizar
O'ZBEK MILLIY KIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI 106-114

Abdualimova Durdona Shavkat qizi
G'AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI 115-125

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
YOSHLARNI IJTIMOIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO'NALISHI 126-129

Elboyeva Shaxnoza
ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA
O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI 130-134

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI
O'RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 135-142

Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA
SANOAT TARKIBIY O'ZGARISHLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR
(XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 143-151

Sharipova Gulchehra Farhod qizi
IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY
MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE:
IN THE CASE OF JAPAN 152-157

Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY
INTELLEKT QO'LLASH TAJRIBASI: O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR 158-162

Sharopov Nurmuhammad Bobirovich
DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT:
SUBSIDIYALAR, SOLIQ VA RAG'BATLAR 163-166

Ibragimov Nodir Nusriddinovich
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA EKONOMETRIK
PROGNOZLASH USLUBLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI 167-174

Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH 175-179

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Raupova Ra'no Sohibovna
GLOBALLASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH 180-184

Mamayusupov Umidjon Kurbanovich
JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI 185-189

Ergashev Ozodbek Shavkatovich
YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI 190-194

Alimova Shaxnoza Xamidovna
NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 195-205

Tolipov Baxtiyor
YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI 206-211

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI 212-218

Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna
RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI 219-225

Yekubova Mavluda Iskandarovna
RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK 226-232

Madraximov Atabek Abduraximovich
EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI 233-238

Рахматов Нуриддин Негкадамович
МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ 239-243

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLI ICHIMLIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOIY SABAB VA OQIBATLARI 244-247

Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li
INSON FALSAFASI 248-252

Baratova Madina Xasanovna
KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOIY OMILLAR 253-259

Ismoilov Maxamadixon Isroilovich
IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOYILLAR VA IJTIMOIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI 260-269

Obidov Asliddin Shavkatovich
COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS 270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Kaniyazova Jupargul Orinbayevna
THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH.AITMATOV 275-280

Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА) 281-285

Sanaqulova Fayoza
REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR 286-289

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON’S POETRY 290-293

Norqobilova Nigora Uralovna
O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARG‘ISH SO‘ZLARNING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI 294-298

Ahmedova Fayyoza Rashidovna
O‘ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI 299-306

Elmuratova Zamira Khodjamuratovna
SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR 307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Sultanova Sabohat Alisherovna
FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION" 311-317

Qushboqov Shohrux Xasan o‘g‘li
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR 318-328

Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOIY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH 329-339

Xushvaqtov O‘tkir Temirovich
VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BO‘YICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI 340-346

Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION 347-353

Normatova Shirin Abdulnabiyevna
XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZO‘RAVONLIKKA QARSHI KURASH BO‘YICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BO‘SHLIQLAR TAHLILI 354-362

Каюмова Асаля Султномуродовна
ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ:
ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ... 363-368

Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi
KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ... 369-377

Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li
VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV ... 378-392

Amonov Zavqiddin
ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI ... 393-400

Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich
YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING
JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI ... 401-405

Makhmudjanova Mokhirakhon
ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY... 406-411

Нормуродова Азиза Азимжон кизи
СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ:
ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ... 412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Utkirov Nusrat
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI-
MODULLI YONDASHUVLAR ... 419-424

Jamolova Shahlo Qobilovna
BO'LAJAK FIZIKA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY
TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI
("REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO O'ZARO TA'SIR. REAL GAZLAR.
VAN-DER-VAALS TENGLAMASI" MAVZU MISOLIDA) ... 425-428

Rasulova Moxidil
TIBBIYOT TA'LIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI O'ZLASHTIRISHDA TALABALAR
BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI ... 429-438

Ismailov Oybek Abdurasulovich
ANESTEZIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL
ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY
TA'LIM BERISH ... 439-445

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
BO'LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI
RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O'QITISH TEXNOLOGIYALARI ... 446-449

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Special Issue 10 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

DEVELOPING CREATIVE ECONOMIC THINKING OF FUTURE ECONOMISTS THROUGH PROBLEM-BASED AND PROJECT-BASED LEARNING TECHNOLOGIES

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
PhD Researcher, Namangan State Technical University
E-mail: Ndavlatova83@gmail.com

Abstract. The article examines theoretical foundations for developing creative economic thinking through problem-based and project-based learning. International practices and pedagogical approaches are analyzed.

Keywords: creative economy, problem-based learning, project-based learning.

BO‘LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O‘QITISH TEXNOLOGIYALARI

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
Namangan davlat texnika universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada bo‘lajak iqtisodchi mutaxassislarning kreativ iqtisodiy fikrlashini rivojlantirishda problemali va loyihali o‘qitishning ilmiy-nazariy asoslari tahlil qilinadi. Kreativ iqtisodiyotga oid yondashuvlar, xorijiy tajribalar va ta’lim texnologiyalarining afzalliklari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: kreativ iqtisodiyot, problemali ta’lim, loyihali ta’lim, kreativ tafakkur.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N68

Kirish. Kreativ iqtisodiyotning jadal rivojlanishi innovatsion fikrlashga ega, zamonaviy iqtisodiy jarayonlarni tahlil qila oladigan mutaxassislarni tayyorlash zaruratini kuchaytirmoqda [12]. 2024-yil 3-oktyabrda qabul qilingan “Kreativ iqtisodiyot to‘g‘risida”gi Qonun mamlakatda kreativ tarmoqlarni rivojlantirishning institutsional asoslarini belgiladi[14]. UNCTAD (2024) ma’lumotlariga ko‘ra, kreativ tarmoqlar global iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biridir[12]. O‘zbekistonda ham kreativ sohalarga bo‘lgan qiziqish ortib borayotgani, WIUT (2024) hisobotida qayd etilganidek, ushbu yo‘nalishda inson kapitalini rivojlantirishga bo‘lgan ehtiyojni kuchaytirmoqda[13]. Shu nuqtai nazardan, iqtisodchi mutaxassislarni tayyorlash jarayonida kreativ iqtisodiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash dolzarb masalaga aylanmoqda[9]. Problemali ta’lim va loyihali ta’lim metodlari talabalarda mustaqil fikrlash, iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini shakllantiradi[8],[11].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. J.Howkins (2013) kreativ iqtisodiyotni intellektual mehnat, g‘oya va ijodkorlik orqali iqtisodiy qiymat yaratish jarayoni sifatida talqin

etadi[5]. UNCTAD (2024) hisobotida kreativ tarmoqlarning global YaIMdagi oʻrni, eksport imkoniyatlari va innovatsion salohiyati keng yoritilgan. WIUT (2024) Oʻzbekistonda kreativ iqtisodiyotning tarkibiy tuzilishi, rivojlanish tendensiyalari va iqtisodiy salohiyatini tahlil qilgan[13].

Florida (2002) tomonidan ilgari surilgan "kreativ sinf" nazariyasi innovatsion fikrlashga ega kadrlar iqtisodiy oʻsishning asosiy drayveriga aylanishini ta'kidlaydi[3]. Bu yondashuv Oʻzbekiston ta'lim tizimi uchun ham dolzarb boʻlib, iqtisodiy ta'lim mazmunini modernizatsiya qilishni talab etadi.

Pedagogik adabiyotlarda problemali oʻqitishning afzalliklari Maxmutov, Dewey va Andreevlarning ilmiy qarashlarida chuqur asoslangan boʻlib, muammoli vaziyatlar talabaning intellektual faolligini oshiradi[2],[8].

Loyihali ta'limning nazariy asosi Ponomarev, Frey va Kolb tadqiqotlarida talabaning amaliy faoliyatini kuchaytirishi bilan izohlanadi[4],[6],[10].

Metodologiya sifatida tahlil, solishtirish, kontent-analiz, tizimlashtirish va ilmiy umumlashtirish usullari qoʻllanildi.

Kreativ iqtisodiy fikrlashning pedagogik modeli

Boʻlajak iqtisodchi mutaxassislarning kreativ iqtisodiy fikrlashini shakllantirish jarayoni tizimli, bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan pedagogik jarayondir. Ushbu jarayon talabaning iqtisodiy jarayonlarni tushunishi, iqtisodiy holatlarni tahlil qilishi, innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqishi va iqtisodiy qarorlarni ijodiy asoslay olishi bilan belgilanadi. Shuning uchun pedagogik model talabaning bilim, koʻnikma va kompetensiyalarini kompleks shakllantiruvchi mexanizm sifatida izohlanadi.

Pedagogik modelning birinchi bosqichi motivatsion-bilish bosqichi boʻlib, unda talabaga kreativ iqtisodiyotning mazmuni, global oʻsish tendensiyalari, kreativ sohalarning iqtisodiyotdagi oʻrni haqida ma'lumot beriladi[12],[13]. Bu bosqichda talabaning iqtisodiy jarayonlarga boʻlgan qiziqishi, mustaqil oʻrganishga boʻlgan intilishi shakllanadi.

Ikkinchi bosqich analitik-ijodiy bosqich hisoblanadi. Unda talaba iqtisodiy jarayonlar haqida analitik fikrlaydi, mavjud vaziyatlarni muammoli yondashuv asosida oʻrganadi, iqtisodiy masalalarni hal qilishning alternativ usullarini ishlab chiqadi. Bu bosqichda problemali oʻqitish texnologiyalari Maxmutov nazariyasiga tayangan holda qoʻllaniladi[8].Bu bosqichda, shuningdek,Deweyning amaliy-ta'lim(learning by –doing)gʻoyalariga mos keys-stady va modellashtirish usullari keng qoʻllaniladi[2].

Uchinchi bosqich loyiha-amaliy bosqich boʻlib, talaba iqtisodiy gʻoyani loyiha shaklida taklif etadi, biznes modeli yaratadi, rejalashtirish, risk tahlili, bozor baholash kabi kompetensiyalarni amalda qoʻllaydi.Bu jarayon Kolbning tajribaviy oʻqitish modeli bilan uygʻunlashadi[6].

Loyihani jamoa boʻlib amalga oshirish ham kreativ fikr almashinuvi va yangi gʻoyalar shakllanishiga xizmat qiladi.Ushbu bosqichda Ponomarev va Freyning loyiha metodikasi qoʻllaniladi[4],[10].

Soʻnggi bosqich refleksiv-baholash bosqichi boʻlib, unda talaba oʻz ijodiy faoliyatini tahlil qiladi, xatolarni aniqlaydi, mustaqil xulosa chiqaradi va yangi yechimlarni taklif qiladi. Bu bosqich kreativ iqtisodiy tafakkurning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Pedagogik modelning ustunligi shundaki, u talabaning iqtisodiy fikrlash jarayonini faollashtiradi, amaliyotga yoʻnaltirilgan kompetensiyalarni shakllantiradi, kreativ iqtisodiy yechimlarni taklif etishga yordam beradi[11].

XALQARO TA'LIM AMALIYOTI

Xalqaro ta'lim amaliyotida kreativ iqtisodiy fikrlashni rivojlantirish,dunyoning rivojlangan davlatlarida kreativ iqtisodiy fikrlashni shakllantirish oliy ta'lim siyosatining eng ustuvor yoʻnalishlaridan biridir.

Janubiy Koreya tajribasida "Creative Problem Solving" modeli asosida iqtisodiy ta'lim yoʻlga qoʻyilgan boʻlib, bunda talabalarga iqtisodiy simulyatsiyalar, bozor sharoitini modellashtirish, startap uchun biznes model yaratish, innovatsion gʻoya asoslash kabi ijodiy topshiriqlar beriladi[7]. Ushbu modelning afzalligi shundaki, talaba nafaqat iqtisodiy bilimlarni egallaydi, balki ularni amaliyotda qoʻllashni ham oʻrganadi.

Buyuk Britaniyada iqtisodiy ta'lim jarayoni "Design Thinking" yondashuvi asosida tashkil etiladi[11]. Bu yondashuv talabalarda kreativ muammolarni hal qilish, mijoz ehtiyojini oʻrganish, iqtisodiy prototip yaratish va uni takomillashtirish kabi kompetensiyalarni shakllantiradi. Bu jarayonda talaba real iqtisodiy vaziyatlar bilan ishlaydi, yangi yoʻnalishlar boʻyicha gʻoya ishlab chiqadi va uni iqtisodiy jihatdan asoslaydi.

Finlyandiya va Norvegiya kabi Skandinaviya davlatlari ta'limida iqtisodiy kreativlikni shakllantirish uchun loyihaviy topshiriqlar, guruhiy tadqiqotlar, iqtisodiy oʻyinlar keng joriy etilgan. Talabalar iqtisodiy muammolarni tahlil qilib, jamoada yechim ishlab chiqadilar. Bu jarayon ularning ijtimoiy-iqtisodiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Pedagogik modelning ustunligi shundaki, u talabaning iqtisodiy fikrlash jarayonini faollashtiradi, amaliyotga yoʻnaltirilgan kompetensiyalarni shakllantiradi, kreativ iqtisodiy yechimlarni taklif etishga yordam beradi.

AQShning yetakchi universitetlarida iqtisodchi mutaxassislar "entrepreneurial mindset" dasturi asosida tayyorlanadi. Bu dasturning asosiy mazmuni talabada tadbirkorlik tafakkurini shakllantirish, kreativ iqtisodiy gʻoya yaratish, risklarni baholash, iqtisodiy model yaratish va innovatsion startapni rejalashtirishdan iborat[1].

Xalqaro tajriba shuni koʻrsatadiki, kreativ iqtisodiy fikrlashni shakllantirish jarayonida problemali va loyihaviy metodlar asosiy oʻrin tutadi. Bu tajribalarni Oʻzbekiston sharoitiga moslashtirish iqtisodchi mutaxassislar tayyorlash sifatini oshiradi va ularni global mehnat bozorida raqobatbardosh qiladi[13].

Natijalar va muhokama. Nazariy tahlillar problemali oʻqitishning talabalarda tanqidiy fikrlash, tahliliy yondashuv va mustaqil qaror qabul qilish koʻnikmalarini shakllantirishini koʻrsatdi.

Loyihali oʻqitish esa iqtisodiy gʻoyalarni ishlab chiqish, amaliy modellar yaratish, jamoaviy ishlash, natijani himoya qilish kabi kompetensiyalarni shakllantiradi. Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Skandinaviya davlatlarida ushbu metodlar iqtisodiy ta'limning asosiy komponentlaridan biri sifatida qoʻllanilib, kreativ iqtisodiyot uchun kadrlar tayyorlashda yuqori samaradorlikka ega ekani isbotlangan[7],[11],[1].

Oʻzbekiston oliy ta'lim tizimi tahlilida kredit-modul tizimining joriy etilishi, loyiha asosidagi topshiriqlarning koʻpayishi, iqtisodiy simulyatsiyalarning tatbiq etilishi kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishga zamin yaratmoqda[13].

Xulosa. Yuqoridagi ilmiy tahlillar asosida aytish mumkinki, iqtisodiy ta’lim jarayoniga problemali va loyihali oʻqitish texnologiyalarini integratsiya qilish boʻlajak iqtisodchi mutaxassislarning kreativ iqtisodiy fikrlashini shakllantirishning eng samarali vositalaridan biridir. Ushbu metodlar talabalarda innovatsion yondashuv, nostandart fikrlash, iqtisodiy muammolarni tahlil qilish va kreativ yechimlar ishlab chiqish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Mazkur yondashuvni ta’lim jarayonida tizimli joriy etish Oʻzbekistonning kreativ iqtisodiyot uchun raqobatbardosh kadrlar tayyorlash strategiyasiga xizmat qiladi.

Florida (2002) tomonidan ilgari surilgan “kreativ sinf” nazariyasi innovatsion fikrlashga ega kadrlar iqtisodiy oʻsishning asosiy drayveriga aylanishini ta’kidlaydi. Bu yondashuv Oʻzbekiston ta’lim tizimi uchun ham dolzarb boʻlib, iqtisodiy ta’lim mazmunini modernizatsiya qilishni talab etadi.

Pedagogik adabiyotlarda problemali oʻqitishning afzalliklari Maxmutov, Dewey va Andreevlarning ilmiy qarashlarida chuqur asoslangan boʻlib, muammoli vaziyatlar talabaning intellektual faolligini oshiradi. Loyihali ta’limning nazariy asosi Ponomarev, Frey va Kolb tadqiqotlarida talabaning amaliy faoliyatini kuchaytirishi bilan izohlanadi.

Metodologiya sifatida tahlil, solishtirish, kontent-analiz, tizimlashtirish va ilmiy umumlashtirish usullari qoʻllanildi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, boʻlajak iqtisodchi mutaxassislarning kreativ iqtisodiy tafakkurini rivojlantirish jarayoni oʻquv dasturlarining zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan boyitilishini talab etadi. Problemali va loyihali oʻqitish metodlari talabalarda mustaqil fikrlashni, innovatsion iqtisodiy qarorlar ishlab chiqishni, amaliy yechimlarni asoslashni va bozor jarayonlariga kreativ yondashuvni shakllantiradi. Bu esa kreativ iqtisodiyot uchun zarur boʻlgan raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashda muhim omildir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Babson College. Entrepreneurial Mindset Framework. Boston, 2022.
2. Dewey J. How We Think. Boston, 1991.
3. Florida R. The Rise of the Creative Class. New York: Basic Books, 2002.
4. Frey K. Project Method in Education. Berlin, 1991.
5. Howkins J. The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. London, 2013.
6. Kolb D. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Prentice Hall, 1984.
7. Korea Creative Economy Initiative. Seoul, 2019.
8. Maxmutov M.I. Problemli oʻqitish nazariyasi. Toshkent, 1998.
9. OECD. Education for Creative Economy. Paris, 2020.
10. Ponomarev Y. Psixologiya tvorchestva. Moskva, 1976.
11. Stanford d.school. Design Thinking Methodology. California, 2021.
12. UNCTAD. Creative Economy Outlook 2024. United Nations, Geneva.
13. WIUT. Creative Economy Uzbekistan Report. Tashkent, 2024.
14. Oʻzbekiston Respublikasi. “Kreativ iqtisodiyot toʻgʻrisida”gi Qonun. 2024-yil 3-oktabr.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).